Книжочка 3. Ціна 20ц.

МОНОЛЬОҐИ

1920.

Книжочка 3. Ціна 20 цнт.

Найновійші

МОНОЛЬОҐИ

ЗМІСТ:

ФРАЙТЕР КУБАСА.
СТРАШНИЙ СОН.
ЛИХО ВІД ТЮТЮНУ.
МОНОЛЬОҐИ ЖЕБРАКА.
XXI СТОЛІТТЄ.
ПЕС.
МОНОЛЬОҐ ЖИДА.

Накладом "РУСЬКОЇ КНИГАРНІ"
850 Main Street. Winnipeg, Man.

Фрайтер Кубаса.

(На сцену входить фрайтер від піхоти, з червоними "паролями", тримаючи під пахою кілька повних мішків, кладе все те в кутї і рахує):

Айц, цвай, драй, фир, финф! Штимт! Нїчого не бракує! Той для мого шляфкамрата Щербатого, той для крікскамрата Федька, той для краяна Беззубного, той для пана фелебра від мене, а той вже для мене! Но! буде що цїлий день їсти! Ой фе! Швіц! Треба почекати на поїзд, котрий відїде за дві години. (Дивить ся на публику й сьміє ся). **А во! Диви, диви, що тут цивильбранжи! Щоби хоть був один чоловік межи ними, а то нї, всьо цивілї! Но, но, сервус! А ви чого так скупили ся як барани? Де абштанд, де у вас ріхтунг?! А во, єще сьміє ся один з другим! Ей коби я вас дістав під своє командо, тоби й ріхтунг був й обштанд!** (Ходить хвильку й сьміє ся): **Но, но, не бійте ся, я знова не такий гострий як показую... Чекайте також на потяг? Добре! Не буде нам кучило ся... Ви мене знаєте?! Що, вас?! — Не знаєте гер фрайтра Кубаси із наниахцїг регїменту?!** (Показує на свої звіздки). **Ту! ту, дивиш ся один з другим! Ту маєш написано що я за оден! Но що дивиш ся один з другим як кура в кість?! Єще не видиш, що стоїть перед тобою кайзер й книглї гер фрайтер Микита Кубаса з нани-ахцїг регїменту? Ой ви уферми!**

Шкода що по Божім сьвітї ходите! — Гер фрайтер! Яке то красне імя! Хотївби я цїле житє називатись гер фрайтер. — А чи хоть розумієте що то єсть гер фрайтер?

Та де там! Фрайтер то єсть перша шаржа при війську. Насамперед іде прецінь гер фрайтер, потім гер капраль гер фір й наконець всї офіцири й генерали? Що? Як я зістав тим фрайтром, питаєтесь? Або я знаю! Гер гауптман все каже до мене: Я мусїв бути тодї пяним, як я тебе на фрайтра подав! Но, но, дивіть ся, дивіть ся! То він бідачиско аж упив ся з утїхи, що мене фрайтром зробив! Але най там, най пє дальше, може єще колись подасть мене на капраля? Та ба, я знова жовнїр як шляк! Мустер на цїлий нани-ахціґ регімент! По правдї писати не вмію, але говорити, то говорю кількома язиками. Знаю добре: дайтш шпрехен, полїш, русіш, а навіть знаю по інталїйські говорити! Що не вірите?! Бодай тя корч покрутив один з другим цивілю затрацений. Чекай, ану, чи зрозумієш котрий мене, що я вам скажу: Шав, шав, цивілїст, во іст майн турністр! А що? Чомусьте роздзявили мундштукі? То значить так: .Дурний цивіль, як моя танїстра! Що, вас? Кажете що то не правда? Но, а по італїйські. Ефт, ефт, сіньора, дас тріоста фінєті кано, дас тріоста, кобила без хвоста... А що? Десь тепер один з другим?! То значить: Сиди тихо, не рипай ся, а диви один з другим ту! (показує на звіздки). Не думай собі що я хто будь! (Ходить хвильку): Булисьте на святах? Я був, й знаєте бавив ся як шляк! Чекайте, я вам розповім від кінця, як то я приїхав до своєї хати. Старі мої нїчого не знали, що я фрайтром зістав. Приїхав я на село, приходжу до дверий, відтвираю тай зофорт кричу: габт ахт! Зірвали ся старий батько, мати й хотїли іти зі мною привитатись, але як узріли ті звіздки, станули й не сьміло дивились на мене... Батько злапав ся за волосє, мама в плач, з великої утїхи, а я стою виштрекуваний й дивлю ся на них з гори. Тримав я їх так з квадранс, але потім менї

жаль зробило ся старих, тай кричу: Фатер унд мутер, ком цу мір! Ходіть, ходіть мої дорогії, хоч я аванзував, то правда, але для вас лишив ся який був! Не буду казати о тім як мене питали, як оглядали, але скажу вам, що я зробив велику радість на всіх; на батьку, на мамунї, на сестрі, а навіть наш старий пес гавкав на мене, як на жида? Прийшли сусїди, дівчата, але я їм всім дав скоро абтретен! Що иньшого свої, але чужі. О! на то я вже не позволю! (Хвильку ходить). Ей щоби так єще раз гер гауптман упив ся й подав мене на капраля, то я зофорт лишаю ся за "зупу" при війську! Ага! — Чи ви чули, що буде війна?! — Буде, я вам кажу, незадовго! — Будуть битись зі свербами, а ми гавстріякі пійдем на границю дивитись. Ей щоби як найскорше, бо у нас в магазинї цїлий стос "сьлїпаків!" А ви знаєте що то єсть сверби, то єсть сусїди що мають великі безроги й не хотять нам продавати. Але чекайте! Най іно приде бефель й наш регімент вісїмдевять піде, то ми їм всї свинї поїмо аж будем облизуватись. (По хвилї): При війську тепер швіц, минаж по правдї добра, але дають всего за мало! Чоловік навганяє ся цїлий день по поли, зївби коня з копитами, а ту маєш, дають тобі, таку маленьку минажку, що аж встид згадувати... Гей, гей, нема то, як було на селї дома! Поставили чоловікови файну миску борщу з бульбами, до того бохонець хлїба, то чоловік знав що наїв ся! На вечер дають куляцію, але дуже тонку. Як жовнїр зїсть таку куляцію й вийде на улицю, то боїть ся, щоби вітер не перевернув його! Так, так кажу вам, булоби добре при війську, але тілько щоби їсти давали більше... Служу я вже третий рік при війську, й кажу вам правду, що через цїлий той час шість разів був я наїджений. А знаєте коли? — То знаєте тодї коли був я на урльопі в дома на сьвятах! Та бо то й шкан-

даль, щоби військова дитина голодна ходила... Чи треба, щоби бідний жовнїр чіпав ся якоїсь служащої, а то тільки для того щоби його підкормляла... Ой так, так (показує на пакунок.) дивіть ся, який то я футраш везу до касарні, мої крікскамрати чекають на то як на урльоп. А ту єще так довго треба на поїзд чекати. Ага єще одно мушу вам сказати що було в бефелю, що всї гер фрайтри дістануть менталеві менталї. За що, я єще не знаю, але знаю лише то що дістану й я. Тепер маю один, то буду мати уже три! Колись на старші лїта, буду всїм розказував. Диви один з другим, той менталевий менталь дістав я за війну в роцї 1910, коли то я бив ся на свербській границї з пацюками, той другий на виборах в Венграх а той третий... а правда та я єще третого немаю... (Дивить на сторону): А во! — Гей цивіль бранжа, ауф! Потяг прийшов! Ходїть й поможіть менї то все забрати! Не хочете? А бодай вас корч покрутив, ви, ви... цивілї уферми до смерти! Сервус! (Відходить).

Страшний Сон.

Мав я сон страшний на диво,
Бачив я сьвіт до окола,
А на сьвіті якби вимів
З жіночого пола,
Зникли десь жінки сварливі
Стало так приємно, мило,
Земля в рай ся замінила
Що аж жити ся хотїло.
Враз з жінками щезли пльотки
Здрада, флїрт, обмова,
О театрах, балях, модах
Нїхто ані слова.
А найбільше було втїхи
Що згинули тещі
Не один сердега з того
Аж в долині плеще.
Але в сьвіті всьо змінчиве!
Не оминеш лиха
Мущинам знов всьо обридло
И нарікають з тиха.

Далї-далї, чим раз гірше
Стали нарікати,
Що нема їм хто зварити,
Ані обіпрати.
Ані хата не метена
Сьмітє по колїна.
Хоч пропадь! не даш собі ради,
Нещасна година!
А ще на злість, баби з собов
Годинки забрали
Хлопи пили вже без міри
Бо часу не знали.
В головах, горох з капустов
Змішалось до чиста,
Як пора була йти спати,
Тодї йшли до міста.
Волочились вулицями
Блудили по парках,
Заглядали по всїх дверьох
І всїх закамарках.
Кажу чистий конець сьвіта,
Содома й Гомора,
Так давив їх брак жіноцтва
Наче страшна змора.
Зі мнов було не інакше,
Скажу вам на ухо
Брак жіноцтва не перейшов
І в мене на сухо!
Бо я по тім пробудившись
Зараз в другу днину
З того страху, що в сні бачив
Шукав за дївчинов.

Знайшов зараз; бо як кажуть
Повно того цьвіту,
Де лиш глянеш, всюди знайдеш
По цїлому сьвіту.
Я під впливом сну страшного
Сейчас осьвідчив ся,
Два-три слова, тай до ксьондза,
І зараз оженив ся.
З тих мущин, що в сні їх бачив,
Лиш я пеховатий
Бо они всї, так як й були
Лише я жонатий.
Перед лихом не поможе
Нїкуди втїкати,
Бо тя знайде, навіть в ліжку
В твоїй власній хатї
Днесь бим не дбав, хотьби той сон
Снивсь мені роками,
Бо жінки мні так допекли,
Аж лїзуть боками.

О. ЛОМАКА.

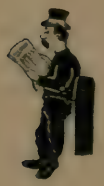

Лихо від тютюну.

Виходить Іван Іванович Нюхин, чоловік своєї жінки, що веде музичну школу та дівочий пансіон.

(Сцена представляє провінціяльний клюб).

НЮХИН (з довгими баками, без вусів, у старім подертім убраню, велично входить, кланяєть ся та пораєть ся коло желетки*). **Шановні добродійки і як то кажуть, шановні добродії** (росчісує баки). **Жінці моїй сказано, щоби я прочитав тут на добродійну ціль якусь популярну лєкцію — менї однаковісенько. Я, звичайно, не професор і нема в мене нїяких наукових заслуг, але тимчасом, я от вже трицять років, без перестанку, навіть можна сказати, не шануючи свого здоровля і таке инше, працюю коло питань самого наукового характеру, міркую собі і навіть пишу иншим разом, щоб ви думали, наукові статї, тоб то, не те щоб дуже наукові, а так собі, вибачте на сїм слові, неначеб то наукові. Між иншим, сими днями я написав довжезну статю під заголовком: "Про шкоду від деяких комашок". Дочкам моїм дуже сподобалось, особливо про блощицї а я сам перечитав тай подер. Отжеж однаково, пиши що хочеш, а без перського порошку нїчого не вдїєш. У нас от навіть у фортепянї є блощицї... За тему моєї сьогоднїшної лєкції я взяв, не вам кажучи, шкоду, яку робить людськости курене тютюну. Я сам курю, але жінка моя звелїла викладати сьогодня про шко-**

*) Желетка — камізелька.

ду від тютюну і, виходить, нічого не вдієш. Коли про тютюн, то й про тютюн, — менї однаковісенько, а вам, шановні добродії, раджу ставитись до моєї сьогоднішньої лєкції, як і належить ся — серіозно, щоб часом чого не трапилось. Кого лякає нудна, наукова лєкція, кому не до смаку, той нехай не слухає тайде собі з відсіля (порається ся коло желетки). Найбільшої уваги прошу я в присутних тут добродіїв лікарів, які можуть почути на моїй лєкції богато користного їм, бо тютюн не тільки робить людині богато лиха, а ще й в медицині вживаєть ся. От наприклад, коли муху зачинити в пуделку з тютюном, вона здохне, мабуть від нервів. Тютюн се, передівсім, рослина... Як я читаю лєкцію, то звичайно, підморгую правим оком, але ви не звертайте на се уваги; се через те, що я денервуюсь. Я дуже нервова людина, взагалї, а підморгувати оком почав 1889 року, 13-го вересня, того самого дня, коли моя жінка, як то кажуть, породила четверту дочку Варвару. В мене всї дочки народились на сьвіт 13-го числа. А тимчасом (поглянув на годинник), не будемо ухилятись у бік від теми моєї лєкції, бо нема часу. Ото собі знайте, що жінка моя держить музичну школу та приватний пансіон, то-б то не те, що пансіон, а так неначе пансіон. Між нами кажучи, жінка моя любить жалїтись на свою бідність, але в неї дещо наховане, так мабуть — тисяч з сорок-пятьдесять, а от я не маю ні копійки за душею, ні шага — та нічого не вдієш! В пансіонї я доглядаю за господарством. Я купую живність, надзираю за слугами, записую розходи, роблю нотатки, бю блощицї, воджу на прохід жінчину собачку, ловлю миші... Вчора вечір менї сказано було видати кухарці борошно та масло, бо мали пекти млинцї. Ну, та одно слово, сьогодня, коли вже млинцї були напечені,

моя жінка прийшла в пекарню та й каже, що три пансіонерки не будуть їсти млинців, бо в них понабухали гланди. Таким способом вийшло, що ми спекли більше млинців, як потреба. Куди з ними дітись, скажіть на милість? Спершу жінка загадала віднести їх у льох, а далі подумала, та й каже: "їдж сі млинці сам, поторочо". Вона раз-у-раз, як сердита, каже на мене: поторочо, або гаспид, абож сатана. А яка з мене сатана? Вона раз-ураз сердита. І я не з'їв, а проковтнув не розжувавши, бо я завше голодний. От учора, на приклад, вона не дала менї обідати. "Тебе, каже, поторочо, годувати не варто"... Але, не вам кажучи, ми (дивить ся на годинник) забалакались і трошки ухилились від теми. Ну тепер далі: хоч звичайно ви з більшою охотою послухалиб зараз романсу, або якоїсь такої сімфонії, чи арії... (Наспівує). "Ми не моргнем в пилу сраженія глазом... От не памятаю, з відкіля це"... А от ще, я забув сказати вам, що в музичній школі моєї жінки, окрім догляду за хазяйством, менї сказано ще вчити математики, фізики, хемії, географії, історії, літератури, то що. За танці, спів та малюваня моя жінка бере окрему плату, хоч і танцям і співу навчаю я-ж таки. Наша музична школа на пятисобачому переулку, в домі ч. 13. І дочки мої народились на сьвіт 13-го числа, і в хатах у нас 13 вікон... Ну та нїчого не вдїєш. Щоб умовлятись — мою жінку можна застати дома, коли завгодно, а програма школи, як що маєте охоту пупити, продаєть ся у портієра по 30 копійок за примірник (витягає з кишенї кілька брошурок). І от я, коли хочете, можу надїлити. За кождий примірник 30 копійок. Хто має охоту? (Павза). Нїхто не хоче? Ну, то по 20 копійок. (Павза). Ото досадно. Еге,дім ч. 13. Нї в чому менї не щастить, постарів ся, подурнїшав... От зараз читаю лєкцію, з вигля-

ду неначе й веселий, а самому так і кортить закричати у весь голос, абож залетіти кудись на край сьвіта. І пожалітись нікому, а от навіть плакать хочеть ся... Ви скажете: дочки... Що там дочки? Я кажу до їх, а вони тільки регочуть ся... У моєї жінки семеро дочок... Ні, вибачте, здаєть ся, шестеро... (Швиденько). Семеро. Старшій Гані 27 років, молодшій 17. Шановні добродії. (Оглядаєть ся). Я нещасний, я на дурня перевів ся, на ледащо, але-ж, не вважаючи на се, перед вами стоїть нейщасливійший від усіх батьків. Воно власне кажучи, так і повинно бути, але я не сьмію сказати інакше. Ех, як би ви тільки знали. Я прожив з жінкою 33 роки і можу сказати, се були найкрасші дні мого житя, не то щоб найкрасші, а так взагалі. Одно слово, пробігли вони, неначе одна щаслива хвиля, не вам кажучи, нехай їм чорт тай годї. (Оглядаєть ся). Але здаєть ся вона ще не прийшла, її нема ще тут і вільно тепер казати все чисто... Я страшенно боюсь... боюсь, коли вона дивить ся на мене. Ну, то от я й кажу: дочок моїх нїхто так довго не бере заміж, мабуть, через те, що вони соромливі та через те, що мущини їх нїколи не бачать. Балів моя жінка задавати не хоче, на обід нікого не закличе, бо се дуже скупа, сердита, сварлива баба, і через те нїхто до нас не ходить та... можу вам сказати секретно (наближаєть ся до рампи). Дочок моєї жінки можна бачити по великих святах у їх тїтки Наталії Семенівни, тої самої, що слабує на ревматизм та ходить у такій жовтій сукні з чорними крапками, неначе всю її обсипано тарганами. Там дають і закусувати. А коли там нема моєї жінки, тоді можна й сего самого (торкає себе коло коміра). Ото знайте собі, що я впиваюсь одною чаркою і тодї на душі стає так гарно, що й розказати не вмію; чогось тодї спадають на думку молодї лїта, і хочеть ся

чогось тїкати, ох, як би ви знали як хочеть ся. (З запалом). Утїкати, покинути все і бігти неоглядаючись... куди? Однаково куди... аби тільки втїкти від сего невірного, буденного, поганенького житя, яке зробило з мене старого ідіота, втїкти від сеї дурної, уїдливої, лютої, лютої, лютої скареди, від моєї жінки, яка мучила мене 33 роки, втїкти від музики, від пекарнї, від жінчиних гроший, від всїх отсих дурниць та від сеї огиди... і спинитись десь так далеко-далеко серед поля і стояти деревиною, стовбуром, горобиним пугалом, під високим небом, і цїлу нїч дивитись як над тобою сьвітить ясний місяць, і забути, забути... О, як я хочу нїчого не памятати... Як хочу я зірвати з себе се кляте старе фрачиня, в якому я вінчав ся 30 років тому (зриває з себе убране) в якому я раз-у-раз читаю лєкції на добродїйну цїль. На тобі! (топче фрак). На тобі! Старий я, злиденний, мізерний, як отся сама жилетка з її протертою, облїзлою спиною... (Показує спину). Не треба менї нїчого. Я красший і чистійший від всього сего, я був колись молодим, розумним, вчив ся в унїверситетї, марив, вважав себе за порядну людину... Тепер менї нїчого вже не треба. Нїчого не треба тільки спокою... тільки спокою. (Подивив ся в бік і жваво надїв фрак). Тимчасом за кулїсами стоїть моя жінка... Прийшла тай жде на мене там... (дивить ся на годинник). Вже час кінчати... Як що вона спитає, будь ласка, скажіть їй, що лєкція була... що потороча, то-б то я, поводив ся поважно (дивить ся в бік відкашлюючи). Вона дивить ся сюди (підняв голос). Виходячи з тієї позиції, що тютюн має в собі страшну отруту, про яку я казав, курити нї в якому разї не треба, і я дозволю собі, як то кажуть, надїятись, що ся моя лєкція "про лихо від тютюну" буде вам на користь. Я вже все сказав. (Вклоняєть ся й велично відходить).

В перекладї Л. Пахеревського.

Монольог жебрака.

На сцену входить старий жебрак підвязаний, зі сивою бородою і вусами, о кули і без руки, з медалями на грудях. — Стає на боці і жебрає:

Змилосердіть ся люде, хто в Бога віруе, поратуйте старого! (До себе). **Іде якийсь офіцер** (кланяє ся і просить). **Милосердія пане капітане! — Бідний, старий ветеран, в 69-тім бив ся з прусаком і на війні стратив ногу і руку.** (Бере ніби то гроші). **Бог вам най заплатить! Бодай вас майором незадовог зробили!** (Сьміє ся): **Дав шустку, бігме! Е, та бо то треба вміти людий брати! — Іде якийсь грубий панисько!** (Кланяє ся) — **Милостивий пане! — Бідний, від маленькости калїка, змилосердіть ся надімною бідним стариком!** (Оглядає ся злий). **Бодай тебе покрутило гірше як мене! — Пішов навіть не подивив ся на бідного! — Е, та бо то панисько! не знає біди! — Пішов череватий як бочка. Бодайсь спух як льняна нитка! Но цїкавий я, що та панї дасть!** (Кланяє ся): **Цїлую руцї пануньцї! — Поратуйте паннуньцю бідного старого, а Бог вас возьме в свою опіку!** — (бере гріш). **Бодай Вам Бог благословив!** (Обертає ся за нею і сьміє ся): **Паннуньцю! — Ха, ха! Таж то стара як сьвіт. Аж покраснїла, як я її паннунцею назвав.** (Дивить ся на цент). **Бодайсь ослїпла, відьмо одна! — Дала менї грейцар. Вона не знає яка тепер дорожня! — Чекай, як еще коли тебе увиджу, то тебе бабцею назву! — Іде якийсь панисько з малим хлопцем!** (кланяє ся): **Милосердя над бідним стариком. Вісьмеро дїтей дома без кавалка хлїба:** — (бере гріш). **Бодайсь паничику виріс на великого чоловіка, і на потїху**

родичам! (Оглядає ся). Пійшов! — Бодайсь мав єще таких хлопців з двайцять! — Та ніби то хороший батько! Добрий примір дає дитині! — Нема що казати! — Іде селянин (кляняє ся): Ґосподарю! Змилосердіть ся над бідаком. Тамтого року погорів я, і лишив ся ось в такій нужді, (бере грош)... Бодай вам Бог забув гріхи ваші! (дивить ся на гріш). Два ґрейцарі дав на такі тяжкі часи! — (Оглядає ся). Нікого не видно. Тяжкі часи нині. — Де то давнійше, як казав мій батько, сів собі чоловік під церквою і 2 ґульдени заробив, а тепер і ґульдена тяжко заробити. Чоловік тепер з голоду може згинути. Де прийду, то місто ґрейцара, дають тобі кавалак хліба. Так, так! — Та давнійше і хліб можна було в коршмі на перекуску продати, а тепер жид якось не хоче! — Дето давнійше видів хто, щоби ходили пани збирати на якісь читальні, на церкви і другі кумедії. — Але ми маєм на се спосіб: Застрейкуєм, і най тоді пани і попи ідуть жебрати. — Будем доти стрейкувати, доки держава не дасть нам стабілізацію і мундур. Нїхто о нас недбає, часом тілько полїцай. Ой ті полїцаї! Я такий на них злий, що єслибим мав яке право, то всїх полїцайників вислабди я, там де перець росте. Тамтого тижня взяв мене полїцай просто з під церкви. Але то знаєте, якийсь фільозоф той полїцай. Як він пізнав, що у мене ніби обі руки. Та правої руки цїлком у мене не видно. О! во іде якась пані. (Кланяєсь): Бідний калїка, без ноги і руки, подайте ручку бідному! — (Бере гріш). Цїлую рученьки! Такі білї, красні, круглї рученьки! Най Бог позволить вам дожити до глубокої старости! — (дивить ся на гріш): Така файна кубіта і такі красні ручки мала і єще шустку дала! — То розумію! — Видно, що то пані! Може то пані ґрафиня, або яке чудо? Але файна, бо файна! — (Витягає гроші і числить):

Може би уже зробити замкнене рахунків за нинішний день! Уже темніє, ніхто не іде! (Сїдає на лавцї, витягає мішок і рахує). **Пять корон! О, то нині зле мені пішло. То щось так як бідний урядник! Фе! Аж встидаю ся! Та то тепер така біда, що і жабраки нічого немають.** (Оглядає ся). **Аво! бодай тя покрутило єще гірше як мене! — Полїцай іде, треба втїкати, щоби не піти на "сьвіже сїно!"** (Кидає кулї, витягає сховану руку, зриває сиву бороду і втїкає).

Столїтє Елэктричности.

Прикра доля чолoвіка:
Хиба слину тепер ликай
Остогид мні цїлий сьвіт
Що найменше на сто лїт.

Так прошу паньства: чоловік урожений тепер в XX. столїтю, лиш жалує, чому не побачив сьвіта божого в XXI. стoлїтю. XX. столїтє, се столїтє винаходів, котрі війдуть в загальне уживанє доперва за сто лїт, для того і я жалую, що якимось чудом прийшов тепер на сьвіт, бо якби я родив ся за сто лїт, а то би була втїха! А тепер що? Чоловік мусить ся вродити, мусить ходити до школи, потому мусить мати суджену, потому мусить ся женити, а потому мусить дістати тещу. А за сто лїт буде цїлком інакше. Чоловік вродить ся електрично, виховають го механїчно, бідну йoго голову капустяну виобразують фізично, дістане посаг урядовий, а жінку дістане через почту але без тещі.

Будуть се солодкі мрії!...
До них нині серце мліє!

II.

А за сто лїт буде диво
Де лиш схочеш, їдеш живо,

Електрично будеш спати,
Електричні будуть хати.

Теперішна комунікація, то цїлком нельогічна, а за сто лїт на примір приходиш в ночи з представленя, пересипляєш ся, а позаяк тутешне молоко не добре тобі дїлає на очи, всїдаєш в елєктричну воздушну колїйку і за хвилю знаходиш ся в Альпах. Вишукаєш яку красну корову, кажеш собі елєктрично надоїти пива, — а бодай то, молока, троха випиваєш, а решту зливаєш до бляшанки і вертаєш до хати. Приходиш під браму і пригадуєш собі, що твій товариш, що недавно мав випадок з касою свого боса є тепер в Токіо і за помочию телєфону без дроту доносить тобі, що молокар не поставив йому нині молока. Береш отже свою бляшанку з молоком і всїдаєш до воздушної колїйки. Легенький шепіт, щось коло тебе наче колує, а за хвилинку спритно наставлений автоматичний сигналїзатор ґрамофоновий тебе повідомляє: Токіо!

Буде се рай на сїм сьвітї!
Аж ся схоче людям жити
Будем жити елєктрично,
Без журби, щасливі вічно!

III.

Мущинам днесь тяжко жити
Бо їм кажуть ся женити,
Але за те за сто лїт
Перевернесь цїлий сьвіт.

Так прошу паньства. За сто лїт всї розкошї житя будуть злишні на сїм сьвітї, а рід красного пола буде цїлком не потрібний. На примір спадаєш до елєктричного барруму елєктрично з'їдаєш добру перекуску, попєш знаменитими напитками і не заплативши елєктрично вибігаєш другими дверми. Аби ся переспати як Бог приказав, на-

тискаєш ґузик і від сувіту спускає ся елєктричне ліжко. Сїдаєш, кладеш ногу на спеціяльний апарат, а черевики самі з ніг злазять. Завдяки улїпшеним винаходам, відпинаєш один центральний ґузик і убранє твоє вже на долинї. Кладеш ся до ліжка сам, без жінки, без наречен^{оїї}, без тещі, а ліжко зачинає з тобою угинатись, ох!... Сам один в ліжку (красно наші панї будуть виглядати!).

Будиш ся, сїдаєш на елєктричне крісло і так елєктрично можеш умерти!

Так, то жити розумію
О тім тепер лише мрію.

На концертї.

(Мущина у фраку показуєсь на естрадї, споглядає на публику, кланяєть ся недбало і говорить все з іронїєю і в розгоряченю).

Паньство прийшло на концерт, неправда? (З іронїєю). **Се є дуже забавна річ ті концерти!** (Зїває). **Один виходить на естраду і оповідає дурницї або виспівує аж до охрипленя, або також валить з цїлої сили в фортепян, публика сидить в горячцї без найменшого руху, якби привязана до крісел... В сьвіті цивілїзованім називаєсь то душевною розривкою... Певно длятого, що в галї панує задуха...** (павза, споглядає милосердно на публику, опісля зїває). **Ох, бідні ви, моє паньство, бідні, але і я з вами також...** (глядить на годинку). **Уже пізна година, чоловік сидївби собі дома при теплій печи... випилоб ся гербату, в товаристві жінки і дїтий, а опісля до ліжка... Спокійно, по горожанськи, і здорово... Для артисти однак є то овоч заказаний. Коли инші смачно собі сплять, він вистроєний у фрак, мусить оповідати про ріжні смалені дуби... мусить осьвічувати густа слухачів...** (До одного з публичности). **Що? І ви твердите, що то, що я говорю не варта нїчого?** (павза). **Що єсьм нудний? Сьвята рація! Сам знаю о тім...** (павза). **Однак що маю робити? Монольоґованє належить до прикрих обовязків мойого покликаня... Сторож нічний має ся ще гірше: може йти спати доперва над раном. Але для чого паньство позбав-**

люєте себе приємности реґулярного житя, то менї в голові помістити ся не може. І чи то варта посьвячувати вечір для концерту? Музика, сьпів, то менї велика приємність! Єщѐ розумію ті розривки в дома, при добрій вечері, при гербатї. Хтось помрукає, дехто заспіває, дехто заграє в фербля... панї забавлять ся в пльоточки, все таки і то розривка... Але тут.. анї порушити ся, анї поговорити (до одного з між публики), а вас концерт не нудить? Що? Можете свобідно розмовляти? Но, о винятках не говорив я. (До публики). Одним словом страта часу, нудьга і видаток. (Зарозуміло). Знаю пань, які в дома ходять рознеґлїжовані, неочесані і не завсїгди омиті... Концерти випроваджують їх з звичайного трибу, бо мусять преціньвбрати ся... Чи то потрібна така неволя? Розумівбим се тодї, коли би позволено сходити ся в "шляфроках", і коли би на галї знаходив ся хоть буфет... (павза). Менї самому, признаюсь, хочеть ся їсти, мав зі собок взяти на естраду хлїба з маслом і трохи печенї... Однак і то є заборонене! Панове редактори зараз би то подали до ґазет... Ой, маємо від тих ґазет? Анї фальшиво заспівати, анї зле заграти не вільно. Зараз критика і закиди... (павза). Знаєте що паньство? Ходїм всї до дому... Нинї є власне моєї жінки іменини, погуляв бим з великою приємність... (До одної з пань). І ви панї также? Маємо однаковий ґуст, однак тут не випадає... Фортепян є, саля є, товариства не бракне, музики от в тамтій галї також нудять ся в очікуваню своєї черги... Всьо є що до гуляня потрібне, тільки нема гуляня, бо то не випадає (з запалом). Але за те випадає робити з ночи день, вистроювати ся і робити знакомости, які з концертових галь провадять до вівтаря (вздихає). І я також нинїшну свою жінку пізнав на концертї... (вздихає до одного з між публики). Для

чого вздихаю?... Що? Ви думаєте, що я жалую оженення ся? Отже милите ся, хотяй з другої сторони, для чого маю се овивати в бавовну? Пані менї дарують за се порівнанє, однак пословиця говорить, що всї коти є шарі. Немаю, борони Боже, на гадцї когось ображувати, але після мого понятя, богато пань знаходячих ся тут на галї, цїлком інакше представляють ся по цивільному. Не одна труся концертова, така тихенька і занята тільки штукою, в дома гнївае ся на мужа, сердить ся на слуг, проклинає дїти і в загалї затроює житє цїлому оточеню (до пань між публикою). Прошу менї не брати за зле, о жадній з пань я того не думав, ходило менї лише о засаду (павза). З вигляду лиця шановних пань пізнаю образу і гнїв... Га, може я є і в блудї, може збрехав я, твердячи, що много пань наших, інакше представляють ся на концертї а інакше дома. В такім случаю о розсудок тої квестії прошу ласкаво всїх тут присутних панів. (До мущин в кріслах). Зробім голосованє... Хто є напроти мене зволить встати і піднести обидві руки (павза). Щож то, нїхто з панів не встає? (павза). Всї сидять?... Нїхто не підносить рук?... В виду сего можу з вами всїми попрощати ся і відійти з чистою совістю. (відходить).

Пес.

Монольоґ

через

Зиґ. Пшибильського.

Як я паньству оповім одну ґісторію, — то зараз заплачете надімною ревними сльозами. Так! Моя ґісторія дуже сумна і щира: Єсьм певний що викличе вона тут загальне співчутє. А понеже женські серця є дуже мягенькі і вразливі — для того нині звертаюсь (з уклоном) **тільки до пань! Панове можете мене навіть не слухати.** (Звертає ся до одної з пань). **Ох! яке пані маєте мягке серце — уже сягаєте по хусточку до кишені, аби нею обтерти...** (поправляє). **а перепрашаю, я думав, що ви пані плачете...** (нагло) **бо, аби пес, найзвичайнійший писько на чотирох ногах, кундель чорний як смок, зі слїпами невинятка, міг стати ся причиною нещастя чоловіка спокійного, тихого і доброго — як я — то не до увіреня.**

Вона називала його "Бійо" (легковажно) **"Бійо!" Чулисьте пані щось подібного? Чорний кудлай, як дві кроплї пільзненьського пива подібний до медведя — і вона називає його "Бійо"** (наслїдуючи голос женщини). **"Я вам забороняю мого песика кундльом називати — ви не знаєте ся на расї, — уважаю, що мій Бійо не взбуджує у вас симпатії"** (своїм голосом). **"Противно збуджує — і еще яку! "Бійо" є псятком найделїкатнїйшої раси — то правдивий пестій — я його дуже люблю".**

Коли би то була стара панна з кінчастим носом — то нехай би там її! — (З захватом). Але вона була гарна... Кібіц — як... як — вязка чотирох кіп найсьвіжійших шпарагів, — око блистяче як найлучше висмажений біфштик анґлійський, — варґи кармінові, як молодї бурачки, — зубки білї, як найкрасша обібрана каляпепа, — говорю паньству — цїлість робила вражінє найделїкатнїйшої пїни, убитої з цукру і муки. (Грозячи пальцем одному з панів). Смакун з вас, як бачу. Вам зараз вечеря на думку приходить. Отже вертаючи до біфштику і каляпепи (поправляє ся) — о я говорю до "кібіци" очий і варґ — властителька тої реставрації. (Зі злостию). бодай вас, — все тепер милю ся! Властителька тих власностий розбудила в менї такий апетит (поправляє ся) такий захват, що хотїв з нею оженити ся і був би з нею оженив ся, коли би не та потвора "Бійо". Я не маю звичаю обсуджувати своїх ближних, але як собі припімну того пса... то не затаївбим його смертельних гріхів! (Зітхнувши). Хто знає, чи уже не бувбим припровадив своєї нинї уродливої моєї Веронїки, тут сьвіт вказавби на мене пальцем, як на найщасливійшого мужа... А вдівочка мала порядно набиту "кабзу" — хотяй запевняю вас панї, що володїла мною лише чистісінька любов. Хоть правду скажу, мамоною я би не погордив — але я мрів лише і її серденьку... (З повагою). Під тим зглядом маю уже вироблену репутацію і маю те власне за честь! Приятель мій Стефан говорить до мене: знаєш, що та вдова летить зовсїм на тебе... бери ся до неї". І бувбим взяв вдову — і... (оглядає ся на около себе) з "Бійо" — завсїгди здаєсь менї, що я його виджу коло мене... Говорю вам панї, огидний пес, а раси то як найгіршої.

Булисьмо вже навіть разом... з вдовою, а не з псом —

так як би то сказати, аби пані добре зрозуміли — так нїби... по середині... Коли то можна обійти ся без сьвіжих рукавичок... а в найгіршім случаю можна взяти випрані і коли жалує ся кводра на підголенє, але дивлячи ся на люстро (дивить ся на долоню як би на люстро) говорить ся: Е! добре все є — завтра піду до фризиєра. Що кілька днів біг я межи четвертою а пятою на Бродвей. Дзвоню — дзень, дзень, дзень... служниця отвирає менї двері — природно першого стрічаю — но, когож би иньшого — як не "Бійо"! Ба! коли би то був пес, котрий би умів лестити ся — погласкав бим псячка пару разів, но і закликав: ходи сюди песику — і не звертав би на него уваги, але він о той стовп, станув на середині покою, завсїгди наїжений і пильнував кождого мойого кроку, опісля нога за ногою ішов за мною до крісла — а коли сїв я, він також сїв напроти мене не спускаючи з мене своїх слїпаків. (Наслїдуючи вдову) "Бійо" завсїгди вас занюхає. (Своїм голосом). О... він і так для мене досить ласкавий. Нахиляю ся, хочу мою вдівку пару разів цмокнути в руку — "Бійо" — кидає ся на мене. Ото є наслїдки, як ся пса виучує "недай песку рушати своєї пані". Вона його так витресувала. На правду, коли котра з пань тут присутних має так витресованого пса як той "Бійо" — но, то желаю! Поправляю ся на крїслї, хочу простягнути ногу, посуваю ся' "Бійо" в тій хвили зриває ся і кладе свою кусмату лапу на колїна, як би мене хотїв прикути до місця, (значучо),а слїпів все з мене не спускає. Досить одним словом сказавши, стаю ся невільником того пса, котрий мене денервує, допроваджу до встеклости... (Жіночим голосом). "Чи знаєте пане, "Бійо" чогось нинї хорий" — говорить раз до мене вдова (складаючи руки). "О, бідний, — чи може ви його пані відвезли до шпиталю, то від-

відаю його". — Ледви, що висказав я ті слова... писько висуває ся з під якоїсь колдри, а що хорий, не сїдає на землю, але пакує ся від разу на канапу, межи мене і вдову, розтягаючи ся як довгий, а я зі страху, аби мене не угриз, усуваю ся йому на сам конець канапи.

Нарештї постановляю собі осьвідчити ся моїй вдівцї. Коли уже буде моєю женою.. то чекай, я тобї відплачусь і пімщусь за всї мої терпіня. Нехай отже дїесь Божа воля! Осьвідчусь о неї — і о того - огидного пса. Іду... по дорозї насуваєсь менї знаменита гадка. (Зарозумiло). А колибим пса перекупив? Такі случаї бувають між людьми... Дам йому лапівку і з'єднаю його собі. Браво! — Закликав я сам до себе, знаменита гадка!... Заризикую і куплю псови вудженини. Вступлю до склепику. "Нехай щось панночка дадуть за кводра, ріжнородностий! Панночка крає шинку на пластри, сальцесон, ковбасу а навіть полядвицю — розумієсь, тільки пластрів, тільки солодких усьміхів, споглядаючи на мене. Я маю щастє до женщин. Забираю пакуночок і дрожачи цїлий спішу на Бродвей.

Дзвоню: дзень, дзень, дзень! Отвирають ся двері "Бійо" і вдова... — нї — вдова і "Бійо" витають мене в порозї (голосом вдови). "Ви з чим нинї приходите?" (своїм). "З вудженииною! нї!... хотїв я сказати з упоєним серцем, з бажанєм в душі — з мріями, які менї розсаджують кости в головї... (голосом женським). "Ви днесь поетично настроєнї... і мелянхолїйний" (своїм голосом). Найвідповіднїйша хвиля, аби пса почастувати вудженииою. (Несподївано). Кидаю йому... а сам падаю на колїна і витягаючи до неї руки — кличу: Веронїко... люблю тебе!... (павза).

Вдова перестрашена чорт знає - чого відскочила від

мене на два кроки... "Бійо" з кавалком полядвиці скаче на мене, починає шарпати за убранє. Починаю кричати: "Гвавту!... Вона дусить ся від сьміху, вибігає з покою... (Отираючи піт з чола). По хвили відзискавши притомність підношу ся з землї — виджу як той лотер зїдає решту тої мішанини.

Не знаю, чи йому так моя вудженина смакувала, чи може його рушило сумлїнє — але зївши, присунув ся до мене, полизав мою ногу... махнув хвостом і пійшов.

Щож менї випадало зробити? Кинувши на него заразуміло своїм зором — взяв я за капелюх і... присягаю паням, що більше порога до сего дому не переступив — і не переступлю, як мене тут живого видите. (Вздихаючи). А однак... колидумаю о тих чотирох копах шпараґах, і о тих бурачках і калярепцї і біфштику — не знаю длячого... але так менї тут (вказуючи на жолудок) не добре робить ся... що піду на вечерю і скажу собі так спорядити... аби менї у всїм мою Веронїсю пригадала.

Монольог Жида.

(Жид сидить при столі, погладжує собі бороду і приспівує): —

Нераз сяду — тай думаю,
Тай киваюсь ту і там —
І під ніс собі співаю —
Таді-ра-ді, раді-бам!

Таки а зой! Чому я не маю собі заспівати. Гроші у мене єсть, корчма у мене є і Суре у мене є.

За гроші купую я розмаїти трунки, Сура сидить у корчма і шинкує — а я собі сяду під своє вікно, відправлю свої борухи, та чешу собі своя борода. Кажете, що руда. Та деж то руда, то ясне бороде — блонд, а они кажуть що руда. Що? смердить? Та чим смердить? Чесник не смердить прещі, цибуля также не смердить. Правда, моя горіфка смердить, але я від неї нічого не пю, то все для ґоя. Що я пю? Ни, що я маю пити? Напю ся часом вода зі соком, а часом чиста вода і більше я нїчому не хочу. Пиво я не люблю пити, пивом я гандлюю, кава также не пю, бо якось Суре нїколи кави не хоче зварити, а впрочім кава — то такий дурний напиток, що страх. А може то і мудрий напиток, но люде з него роблять якісь такі комедії, що аж сьміх. Палять той кава на огни, щоби було чорне, а потім лїють до него трохи з молока, щоби було біле; дають до кава з кусником цикорія, щоби той кава було гірке, а потім кидають цукор, щоби оно було солодке; потім гріють єго на поломінь, щоби оно єму було горяче, а потім дують на него, щоби було зимне. Чи то не сьміх з такій напиток?

Коли уже зійшло моє бесїда на сьміх, то я вам єще щось скажу. Я уже не буду сьміяти ся з кава, лиш з той ваш сьмішний руский язик. А не з той язик що то ся називає іначе: бесїда. З та ваша бесїда, то не можно нїяк бути розумним, а то длятого, що ви з одним словом називаєте нераз дві річи або називаєте якась річ так, що оно нїгде так не єсть. На примір ми жидки їмо нераз така риба, що єму сї називає: сум, а ви кажете, що десь часом в серце маєте така сум, що сє вам плакати хоче. А вось там за моє корчма росте лїс, най му буде і лїс, но коли мій Іцик пішов вчера в вийтів сад, а там була великий пес і мого Іцка злапала за цицилес з заду, то сей Танас, що то менї часом корчма замітає, каже до него: А по що ти там лїз? Або кажуть нераз гої: ой коби то мати гроші, а потім на своя мама каже также мати. Но чи не правду кажу, що та ваша бесїда то така сьмішна, що мене часом і колька коле. Лїзе часом через сад такий щур, що має на хребет самі шпильочки, а часом на тї шпильочки він краде яблока, то дїти кличуть адїть: їж, їж! А коли хто сяде до миска і їсть, то также кажуть їж! Колись, коли я не хотїло дати моїм гостям горіфка, каже один до мене: А ти нас Срулю не дразни... лиш давай... А єсть знов в наше село така дурна голова, що всї собі з него кепкують, а він називає ся также Атанас. Кажу вам, що той ваш бесїда то страх сьмішна. Або єсть якійсь один слово, котрий значить одну річ, а як додати до той слово лиш одну або дві маленька буква, то той слово уже цїлком що друге значить. Я вам скажу примір: Баки, то волосє на панске морда, а собаки, то уже таки сотворінє, що менї за него великий страх. Вода, то буває собі або звичайна, або смердяча, що називає ся горіфке; а як сказати коровода, то уже щось таке, що недає жидкови спати, як оно

хоче шкіра дерти, а ґой єсть таке мудре, що моя горіфка не хоче пити. Ну, скажіть, ци тогди не єсть у мене клопіт і коровода?

Ґриби, то такі смашні овочі, що росте в лїсї під дерево, но єсть і такі ґриби, від котрі можно сї встечи; риби, то уже не росте під дерево, а лїтає по вода і смакує жидкам на шабас. Правда ті два річи, риби і ґриби, мають то вспільне зі собою, що як ґой хоче собі одно або друге взяти, то не возьме нї одно нї друге, но злапає собі часом оловяне кулька. Ни, може нї? — Гора то єсть часом у земля такій ґорб, як у мене, а хора, то може бути хора корова, свиня, або і моя Суре. Імя, то має кажда чоловік, а навіть і звір, а вимя, то має лиш корова. Рот то буває у каждий чоловік, а заворот буває у той піяк, що за много до свїї рот виливає моє горіфка. — Борона то собі таке зубате і дїраве плахта, що лїтає через хлопські нива, а борода, то уже цалком що інного; она собі уже висить у жидка і міркує, як би то дістати в свої руки та хлопська нивка... Часом борода буває у русскій мужик, а тогди кажуть, що він москаль. Або сей москаль! Кажуть, що єсть такі люде, що ся називають москалї, а я знов маю у себе в комора цїла бляшанка з маленькі рибка, що ся также називають москалї.

Чи то не сьміх з така бесїда, таже сьміх, ну скажіть сами? Я би вам еще сказало що небудь, але видите, часу нема, ось еще треба борухи відправти, а потім загляну до Сурцї, як там ґешефти стоять. Таки а зой!

(Збираєсь до молитви, приспівуючи собі з тиха ту арію, що сьпівав на початку. Куртина паде).